

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

Sect. 1. Sententia adversaria ponitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95892](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95892)

est, & qui erat & qui venturus est; quasi illa tria tempora expresse dicat in nomine divino contineri; quo aperte demonstratur tali nomine existentiam divinam adumbrari, esseque illimitatum, ac infinitum divinitatis clarissime describi, quod manifeste docuit Nazianzenus *orat. 36. quæ est 4. de Theolog.* his verbis: Hæbræorum doctissimi, & antiquissimi, quique proprijs notis summum illud nomen honorandum duxerunt, quo esse Dei representatur, ac ne ijs quidem literis aliud quidam eorum, quæ post Deum sunt, scribi substituerunt. Et paulo post subiungit; tam sacro-sancto igitur nomine *leoba* sacrosanctum, & infinitam Dei esse, omnisque essentia interminum pelagus summo mysterio depingitur, cui consonat Eusebius *de præparatione evangelica. lib. 8. cap. 4. & lib. 11. c. 8.* & Fillo ludæus *lib. de vita Moysi.*

4 Lamina aurea, inquit Hieronimus, quæ Pontificis caput coronabat, nomine *leoba*, decorabatur esse Dei existentis, significante quod solis ijs, qui aures, & linguam sapientia purgatas, & puritate imbutas habent fas est audire nominareque. Itaque esse, seu ens, existens significantur supradicto nomine hæbræo, & ideo comprehendit tria illa tempora, qui est, qui erat, & qui venturus est; nam licet prædicatum existentiale non connotet in Dei tempus; nihilominus tamen quia divina ad similitudinem creaturarum rerum concipimus, in quibus existentia tempore mensuratur, ideo existentiam Dei tribus illis temporibus significamus, ad quod facit quod refert Plutarchus *lib. de Iside, & Osiri*, in quo asserit in Ægypto, Deum supremum hæc inscriptione depingi; Ego sum vniuersum, quod fuit, quod futurum est, quod est. Itaque ens quatenus significat existentiam omnino necessariam à se est proprium Dei, ratione cuius Deus loquens Moysi ait: *Ego sum, qui sum*; ratione cuius solet dici, creaturas nihil esse comparatione Dei, attamen si ens sumatur pro existere ut sic, convenit etiam propriissime creaturis, & sic adæquatam significatum eius erit quod est, unde apud Aristotelem *lib. 1. phys. tex. 17.* & *sepe alibi* loco entis ponitur, id quod est, id est quod habet actum essendi, seu existendi; & secundum hanc significationem verificatur illud Aristotelis *8. met. lib. 16.* ubi ait: ens non poni in definitionibus rerum, in quibus non ponitur existentia; & illud D. Thomæ *1. p. vbi ait, ens, primum essentialiter dici de Deo*, quia de solo Deo existere à se enunciat quidditative; quod etiam voluit dicere Avicenna, quem referunt Commentator, & D. Thomas *4. met. com. 30.* cum dixit, ens significare accidens, ipsum nimirum esse actuale, quod rebus accidere dixit cum eis possit auferri, & conferri; ideoque concipitur existentia quasi accidens, quod potest abesse, & adesse essentia non actuali sed possibili.

5 Tertiò, significat, ut ait Caietanus *lib. de ente, & essent.* omne id, quod potest esse subiectum propositionis affirmativæ, sive sit negatio, sive privatio, sive entitas positiva, & ideo solet dici, ens negativum, & ens positivum, ratione cuius formantur hæc propositiones, Petrus est cæcus, tenebræ sunt in aere.

6 Quarto significat ens substantiam, & ideo solet dici, accidens non esse ens, sed entis ens; id est aliquid præcipui entis, quod est substantia; ut patet ex Aristotele *7. lib. met. cap. 1. ibi*; patet

igitur, quod propter hanc substantiam nimirum, illorum quoque singula sunt, quare quod primo est ens, & non aliquid ens sed simpliciter ens substantia.

Ultimo significat omne quod habet esse, propterea abstrahit ab accidentali, & substantiali à modis, & à rebus, & quatenus potest convenire enti potentiali & actuali, & hoc modo sumitur nominaliter, & solet sic definiri, ens est quod non repugnat existere, vel quod potest existere realiter, illud potest sumitur non pro potentia physica, sed pro potentia logica, unde hoc modo prædicatur essentialiter de ente in actu, seu existentia, & de ente in potentia, vel in statu possibilitatis, quia utrique convenit non repugnantia ad existendum realiter, nam quod existit, non repugnat existere; quia ab actu ad potentiam bona est consequentia affirmativa, ut v.g. existit ergo potest existere, hoc est non repugnat existere; quia impossibile est, quod repugnet illud quod actu convenit; sed non repugnantia est potentia logica; ergo potest existere id, quod actu existit.

Item de ente in potentia, seu in statu possibilitatis est verum dicere, non repugnat existere; quia quod est possibile, distinguitur ab impossibili & à chimæra; quia possibile habet potentiam ad existendum, ac proinde habet non repugnantiam; è contra vero chimæra habet repugnantiam ad existendum, & sic nullo modo est ens potentiale seu in potentia, eo modo, quo possibile, sed ut notat P. Suarez ens potentiale non debet ita sumi, ut illud in potentia, seu potentiale sumatur privative, vel negative, quatenus opponitur enti in actu, sed significat solum ens, ut præcise dicit essentiam realem, quod valde diversum est; sicut enim abstractio præcise diversa est à negativa; ita ens nominaliter præcise sumptum, licet dicat essentiam, vel non repugnantiam ad existendum, non vero addit negationem, seu carentiam existentia, quatenus negationem, seu privationem addit ens, quando dicitur proprie, & toto rigore in potentia, & ideo ens nominaliter potest affirmari de Deo, & de creaturis existentibus vere, & propriè; ens autem in potentia minime.

QVÆSTIO II.

Verum si ens præscindatur simpliciter à suis inferioribus sit analogum, vel univocum?

SECTIO I.

Sententia adversaria ponitur.

PRIMA sententia asserit ens esse analogum simpliciter, etiam si ab inferioribus præscindatur absolute, ita P. Suarez in *met. disp. 32. sect. 2.* & *disp. 28. sect. 1.* Capreol. in *1. P. Rubius, & alij.*

Probat primo authoritate Aristotelis *lib. 5. 1. metaph. cap. 6.* ubi ait; illa esse vnum secundum analogiam quæcunque se habent, ut aliud ad aliud; sed

sed licet ens præscindatur à suis inferioribus, nihilominus est aliud ad aliud, quia in creaturis est ad Deum, & ens in accidenti est ad substantiam.

2 Secundo, quando effectus non adæquat virtutem causæ, nomen utriusque commune non dicitur univocum, sed analogum; atqui quomodocunque præscindatur ens à Deo, & à creaturis ratio entis, quæ participatur à creatura est effectus, & non adæquat virtutem Dei, quæ est causa: ergo ratio entis est analogæ.

3 Tercio, quia etiam licet præscindatur ratio entis à Deo, & à creaturis, illa ratio in Deo essentialiter includit omnem perfectionem entis, in creatura vero non includit, sed potius est finita, & limitata ad aliquod genus perfectionis: ergo ratio entis quomodocunque præscindatur, dicitur inæqualitatem in se ergo dicit analogiam.

4 Quarto, quia creatura essentialiter est ens per participationem eius esse, quod in Deo est per essentiam; unde omnis creatura est ens per habitudinem ad Deum, quatenus habet dependentiam essentialem ab illo: ergo de essentia entis creati est illa dependentia; ergo etiam si præscindatur, præscinditur cum illa, quia res non potest præscindi ab illo, quod est illi essentialiter; unde præscisio non potest tollere inæqualitatem in ente, respectu Dei; & creaturæ: ergo non potest tollere analogiam.

5 Quinto si ens ut præcisum simpliciter à substantia & accidenti, esset univocum ad illa, posset in eorum definitionibus poni, quia conceptus univocus essentialis ponitur in definitione rei: sed Aristoteles asserit, ens non poni in definitionibus: ergo ens non est univocum, etiam si sit præcisum.

6 Ultimo; quia si ex eo quod ens esset præcisum esset univocum, esset genus ad Deum, & ad creaturas; sed hoc est falsum, quia Deus non est sub genere, ut omnes Patres & Theologi asserunt: ergo ens præcisum non est univocum. Maior sic probatur; quia genus est illud, quod est unum univocum in multis specie distinctis; sed ens ut sic præcisum esset unum univocum in Deo & creaturis, quæ plusquam specie differunt: ergo esset genus respectu illorum.

SECTIO II.

Aliqua certa notantur.

7 **V**nvoca, quæ græcè synonyma dicuntur (nam quæ nunc apud grammaticos synonyma appellantur proprie polyonyma vocari debent) sic definit Aristoteles, *cap. I. Categoria- rum*, univoca ea dicuntur, quorum & nomen commune est, & ratio substantiæ nomini accommodata eadem est, ut animal dicitur, & ipse homo & equus, nomine namque communi, & homo, & equus animalia nuncupantur, & ratio quoque substantiæ utriusque eadem est; sic Aristoteles.

8 Explicatur hæc definitio, univoca sunt quæ conveniunt in una ratione communi significata per unum nomen, quæ ratio eadem est illis sine aliqua inæqualitate; ex parte ipsius rationis communis, v.g. homo, & equus sunt univoca in animali, quia per illud univocum nomen animal significatur ratio naturæ viventis sensibilis equaliter

R. P. Ildeph. de Penafiel, Theol. Schol. Tom. I.

participabilis ab illis, ita ut in illa ratione superiori quæ convenit illis, detur omnino æqualitas, & eadem ratio perfectionis sine ulla inæqualitate ex parte sua.

Prima particula definitionis Aristotelis (univoca videlicet) denotat, ut asserunt D. Thomas, Scotus, & alij res in se non esse univocas, nisi quatenus eodem nomine, & conceptu significantur; illa particula, quorum nomen est commune, ponitur, quia per illam non significantur immediate univocata, in quo ab æquivocis distinguuntur univoca; illa particula, ratio substantiæ, apud aliquos Doctores, v.g. apud Labellum, Hurtado, & alios significat conceptum obiectivum, ut album respectu hominis, & parietis; Scotus autem, & Scotica schola asserunt, significare definitionem essentialem aut proprie sumptam, qualis est rerum genere, & differentia constantium, aut large, ut comprehendit quancunque rerum simplicium essentialium explicationem, ut generum Supremo- rum, & hoc magis videtur accedere ad mentem Aristotelis in hoc capite, qui explicans definitionem à se positam exemplis equi, & hominis convenientium in ratione animalis essentiali utriusque, denotat clarissime se loquutum fuisse de essentiali ratione univocorum, non de accidentali.

Illam particula, substantia, non ponitur pro ea, quæ ab accidentibus distinguitur, propriumque prædicamentum constituit, sed pro quovis prædicato obiectivo, quod æqualiter prædicatur de rebus, quatenus distinguitur ab ipso nomine, in quo conveniunt univocata, ratione cuius distinguuntur univoca ab æquivocis, quia tum æquivoca, quam univoca conveniunt in uno nomine, ut v.g. lytus, piscis, & animal latrabile conveniunt in uno nomine canis, sicut homo, & leo in uno nomine animalis, cum hoc tamen discrimine, quod homo, & leo non solum conveniunt in nomine uno, sed etiam in una ratione obiectiva, quæ ab illis præscinditur, & de illis prædicatur æqualiter; v.g. in natura viventis sensibilis ut sic: Illa autem tria, quæ nomine canis significantur, præter nomen, in nulla ratione obiectiva omnino eadem æqualiter prædicabili de illis significata per illud nomen conveniunt; nam illud nomen primo impositum est illis omnibus, potius ad significanda ea, quæ inter se maxime differunt secundum proprias differentias, per quas inter se diversificantur, quam secundum aliquam rationem obiectivam, in qua uniantur, & quæ ipsis sine ulla inæqualitate, & diversitate; & hæc est propria differentia, quæ versatur inter univoca, & æquivoca.

Item illa particula omnino eadem; denotat rationem communem significatam per nomen univocum esse omnino unam sine ulla diversitate, & differentia reperta in ipsa ratione, quæ æqualiter, & æque perfecte reperitur in univocatis, & prædicatur de ipsis, quod adeo proprium est illis ut in eo præcipue univoca ab analogis differant, quia univocis communis est una vox, unus conceptus formalis, & unum obiectum sine ulla differentia, inæqualitate, & diversitate ex parte ipsius convenit ipsis, v.g. vivens, quod est nomen univocum respectu hominis, leonis &c. est unum in ratione vocis, & significat idem obiectum eandem scilicet naturam viventis sensibilis eodem conceptu apprehensam; tale enim obiectum est idem identitate præcisiva fundata in similitudi-

M z ne;